

A KŐRIS

A kőris közepesen nagyra növő fafaj, amelynek különböző alfajai túlnyomórészt lombhullatók, ám néhány alfaja, mely a szubtrópusi éghajlati övezetben honos, örökzöld növénynek számít. A kőris széles körben elterjedt növényfaj Európa, Ázsia és Észak-Amerika nagy részén.

Az európai irodalomban vannak kőrisfára való hivatkozások, mivel a görögök és a rómaiak kemény fájukból lándzsát készítettek, a rómaiak mezőgazdasági szerszámok készítésére is felhasználták.

MITOLÓGIA

A skandináv mitológiában is kiemelkedő szerepe van. Az Edda versek (óészaki mitológiai és hősi énekek) szerint egy sas üldögél a misztikus kőrisfa tetején, onnan figyel, hogy mi történik a világban, miközben egy mókus fel-alá futká-

rozik a fán, hogy beszámoljon arról, amit a sas nem láthat. Törzsén kígyók tekerednek, gyökeréből pedig két tiszta patak csörgedezik, az egyik a múlt ismeretének patakja, a másik pedig a jövőé. Az ember a szent fából lett alkotva.

A kőrishez számtalan hagyomány és hiedelem fűződik. A beteges gyerekeket a törzsén vágott nyíláson vezették át, mivel különböző betegségek elleni gyógyhatást tulajdonítottak neki. Egy másik szokás szerint cickányt temettek el a fa törzsébe vájt lyukban, a

cickányról ugyanis azt tartották, hogy a marhacsordát elvarázsolja, sántaságot és görcsöt okoz. Az ágak suhangatásaival űzték el ezt az átkot.

Angliában, egyes falvakban még mindig azt tartják, hogy az angol koronára és az egész országra balsors vár abban az évben, amikor a kőrisnek nincs termése. Ez a hiedelem onnan eredhet, hogy nincs olyan év, amelyben a fa teljesen termés nélkül maradna. Népi időjósításban is megjelenik a kőris, az esős vagy száraz évszakot az határozza meg a hiedelem szerint, hogy a kőris a tölgy előtt vagy után bontja leveleit.

KÜLALAK

A fa kérge sima, hamuszürke, a rügyek feketék, a fiatal lombzat zöld. A kőris magassága 9–15 méter, de elérheti a 20–27 métert is, törzsének kerülete átlagosan 1,5–1,8 méter. Magassági növekedése fiatalon viszonylag gyors, de 20 éves korára szinte teljesen leáll. Tőről kiválóan sarjad. Törzse szabálytalan alakú, általában görbe, szétágazó, gyakran egész alacsonyan villásodik. Lombzata laza, szabálytalan. Lombkoronája

laza, kerekded. Kérge fiatalon sima, világosszürke, idősebb korában rücskösen repedezik, feketésszürkére sötétedik.

Alkalmatlan egyes sportszerek gyártására is. Felhasználják csónakok és hajók elemeinek készítésére is. Szeretik az intarzia-, fajték- és

Nedves, agyagos talajban növekedik a leginkább. Ha zsúfoltan vannak, magas törzse lesz a fának, és az ágak magasról nyúlnak ki, ha viszont egyedül áll, hosszú ágai vannak, melyek kis ágacskákban terjeszkednek szét. A rövid, fekete, ovális rügyek megkülönböztetik az európai kőrist az amerikai fajtától. A kőriseket 80–100 éves korban vágják ki. Kemény, szilárd és igen rugalmas. Jól hajlítható. Fűrészélése, hasítása, gyalulása problémamentes. Felületkezeléskor ügyelni kell a tisztaságra, a világos fa elszíneződésének megakadályozására.

FELHASZNÁLÁSA

A belsőépítészetben korlát, lépcső, parketta, lambéria és egyéb beltéri burkolatok alapanyagát képezi. Rugalmas faanyaga kiválóan al-

dísz tárgykészítő. Gyártható belőle forgács- és farostlemez. A kőrisek anyaga igen erős, de rugalmas keményfa. Íjak, eszközök fogantyúi, minőségi baseballütők készítésére használják. Elektromos gitárok testét és snookerdákókat is készítenek belőle. A kőrisfa sűrűsége élőnedves állapotban 0,9 g/cm³, légszáraz állapotban 0,75 g/cm³, míg mestersegesen szárítva 0,62 g/cm³. Értékes tűzifa: szépen ég, jól hasítható. Kevésbé ismert a kőris gyógyászati szerepe: levele tisztító és vizelethajtó hatású, szív működési és reumás panaszokra hatásos. Gyors növekedése miatt már fiatalon terem és magról szaporodik, a kopár területek erdősítéséhez elegyfának ültetik. A szennyezett levegőt jól tűri, ezért az ilyen helyeken véderdők, erdősávok telepítésére alkalmas. ■